

REGISTERBLAD

Namn och datum: Mattias Jansson (981030), Peder Knape (990129)

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I STOCKHOLMS LÄN

Områdesnummer och namn:

NRO01023 HUSBY – MENHAMMAR – ANNEDAL

Kommun: Ekerö (0125)

Kartblad: 10 I NV

Area: Ca. 350 ha, varav 240 ha land och 110 ha vatten

Naturgeografisk region: 24 Svealands sprickdalsterräng med lerslättsdalar och sjöbäcken.

Landskapsformer: Sprickdalslandskap

Riksvärde

Ås	Strandformer
	Glacifluviala former
Sjö, Sötvattenstrandäng	Fauna

Värdeomdöme: Området representerar värdefulla oexploaterade delar av Uppsalaåsen.

Kännetecknande för partiet är de mycket tydliga strandvallarna och strandterrasserna. Även väl utbildade åsgropar finns i området. Vid Kärsödraget bildar Uppsalaåsen en markerad udde, Huvududden, som sträcker sig ut i Långtarmen. Ett av Mälarearnas förnämsta fågelområden, Menhammarsviken, ligger här. Viken har karaktär av slättsjö med angränsande strandängar.

Huvudkriterier: A, C, D, E

Förutsättningar för bevarande: Områdets geologiskt intressanta bildningar lämnas intakta. Tåktverksamhet är inte förenlig med naturvårdsintressena. Skötselplanerna följs.

Säkerställande: Huvududden är avsatt som naturreservat (1970-10-29) och stekellokalen norr därom som naturminne. Husby – Österås är avsatt som naturreservat (86-03-03).

Områdets huvuddrag: Uppsalaåsens sträckning längs den östra stranden på Munsö, Kärsö och Ekerö innehåller fortfarande värdefulla avsnitt som inte är påverkade av grusbrytning. Ett av dessa är partiet mellan Husby och österås på sydöstra Munsö. Den mäktiga åsavlagringen har en osymmetrisk tvärprofil. Slutningen mot Långtarmen är hög och brant medan västslutningen är flackare men ändå markerad. I söder är krönet relativt smalt. Mot norr breddas det samtidigt som avlagringen blir högre. Trädvegetationen är gles och består av blandskog. östslutningens nedre del är liksom den flackare västsidan bevuxen med tät granskog.

Kännetecknande för området är de mycket tydliga strandvallarna och strandterrasserna som företrädesvis uppträder i slutningen mot Långtarmen men som på vissa ställen också förekommer på den västra åssidan. Åspartiet har stor betydelse för landskapsbilden.

Vid Kärsödraget bildar Uppsalaåsen en markant udde, Huvududden, som sträcker sig ut i Långtarmen som en pir mot Menhammarsviken söder därom. Viken omges av ett stort sammanhängande, flackt åkerlandskap kring de gamla gårdarna Menhammar och Skytteholm.

Huvududden är en hög smal åsrygg med mycket branta sluttningar. Krönet är anmärkningsvärt smalt och den relativt glesa trädvegetationen gör att åsens form framträder tydligt. På åskrönets västra sida finns en avlång, väl utbildad åsgrop som är cirka 5-6 m djup med ungefär lika höga sidor runt om. Åsen har ett för landskapsbilden känsligt läge. Den är ett attraktivt och välbesökt utflyktsmål. Strax norr om Huvududden finns en grustäkt med skärningar som är goda boplatser för steklar.

Menhammarsviken är ett av Mäläröarnas förnämsta fågelområden. Viken har en karaktär av slättsjö med stora vassområden. Bland de många fågelarterna kan nämnas rördrom och brun kärrhök. Även övriga vattenfåglar är vanliga. Stränderna betas delvis och blir därmed attraktiva för vissa fågelarter, bl a gulärta och rastande vadare. Betade strandängar är en allt ovanligare naturtyp. Området är lättillgängligt och ett fågeltorn finns i vikens sydöstra del.

Området vid Gropen utgörs av en väl utbildad åsgrop med ovanliga dimensioner. Den långa och höga slutningen i öster är överst tämligen flack för att längre ned bli allt brantare och slutligen stupa mycket tvärt mot åsgropsbotten. Denna är väl markerad men ganska liten i förhållande till åsgropens totala utbredning. Sydväst om den djupaste delen finns en avlång sänka på ett något högre plan. Åsryggen norr om gropen är mäktig och har ett relativt markant krön. Slutningen mot sjön är mycket brant och innehåller på sina ställen serier av tydliga strandvallar och strandterrasser. Även åssidan mot åsgropen har en stark lutning. Den södra ryggen är tämligen låg och flack. Endast mot norr är slutningen på sina ställen relativt brant. I en liten grustäkt finns en mycket rik läppstekellokal med bl a bivarg och kanske Sveriges största förekomst av den sällsynta läppstekeln *Bembix rostrata*.

Anmärkningar: Området ingår i Länsstyrelsens naturvårdsprogram (objektnummer 25.09, 25.12 och 25.13). Området berörs också av Länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövården i odlingslandskapet (objekt nummer 25.04). Menhammarsviken ingår i den nationella våtmarksinventeringen (objektnummer 10I5B01). Mälaren med öar och strandområden omfattas av bestämmelser i 4 kap 1 och 2 §§ miljöbalken. Området berör område av riksintresse för kulturminnesvård nr K AB 24, Ekerö.

Referenser

Elfström E, 1976: Geologiskt intressanta objekt i Stockholms län. Länsstyrelsen i Stockholms län. Rapport nr 1976:12.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1993: Odlingsbygd i Stockholms län, del 1 –Natur- och Kulturmiljöer.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1995: Grus- och berginventering i Stockholms län. Rapport nr 1995:3.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1996: Naturkatalog för Stockholms län (remissupplaga).

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1997: Våtmarksinventering i Stockholms län. Rapport nr 1997:1.

Möller, H & Stålhös, G, 1965: Beskrivning till geologiska kartbladet Stockholm NV. Sveriges geologiska undersökning, ser. Ae nr 2.